

Original Article

Design and Psychometry of a Tool for Evaluating Professional Ethics of Faculty Members

Ghader Vahed¹, Hassan Ghalavandi^{2*}, AliReza Ghalei³, Mohammad Hasani⁴

1. Ph.D. Student of Educational Management, Department of Educational Management, Urmia University, Urmia, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Educational Management, Urmia University, Urmia, Iran. (Corresponding Author) Email: galavandi@gmail.com
3. Assistant Professor, Department of Educational Management, Urmia University, Urmia, Iran.
4. Professor, Department of Educational Management, Urmia University, Urmia, Iran.

Received: 9 Jan 2019 Accepted: 2 Jul 2019

Abstract

Background and Aim: Professional ethics in higher education institutions play an important role in preparing the young generation for the future. The purpose of this study was to design and psychometry of a tool for evaluating the professional ethics of faculty members in Urmia University.

Materials and Methods: In this study, structural equation modeling method was used. The target population was all faculty members of Urmia University, Urmia, Iran. Kerjesi and Morgan table was used to determine sample size and sampling was done using proportional stratified random method. Data gathering tool was a researcher-made questionnaire of professional ethics in two dimensions of education and research that its content validity was confirmed by expert opinions and its construct validity confirmed by factor analysis. Cronbach's alpha coefficients were calculated 0.96 and 0.98 for the two mentioned dimensions, respectively. Data were analyzed using SPSS 22 and SmartPLS3 statistical software.

Findings: The components of faculty members' professional ethics in the educational dimension include personality, professional competence, communication skills, student evaluation and organizational commitment; and in the research dimension include professional competence, individual characteristics, topic selection and problem expression, theoretical framework of research, research design, data collecting, analyzing, interpreting, concluding and reporting and referencing ($P < 0.01$). All components were favorable among faculty members.

Conclusion: This study provides a tool for evaluating the professional ethics of faculty members. It is recommended to use this tool to evaluate and improve the quality of teaching performance as well as education and research in universities.

Keywords: Professional Ethics; Psychometry; Education; Research; Faculty Members

Please cite this article as: Vahed GH, Ghalavandi H, Ghalei AR, Hasani M. Design and Psychometry of a Tool for Evaluating Professional Ethics of Faculty Members. *Bioethics Journal* 2019; 9(33): 21-29.

طراحی و روان‌سنجی ابزاری برای ارزیابی اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت علمی

قادر واحد^۱، حسن قلاوندی^{۲*}، علیرضا قلعه‌ای^۳، محمد حسینی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

۲. دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. (نویسنده مسؤول) Email: galavandi@gmail.com

۳. دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

۴. استاد، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۱۹ پذیرش: ۱۳۹۸/۴/۱۱

چکیده

زمینه و هدف: اخلاق حرفه‌ای در مؤسسات آموزش عالی نقش مهمی در آماده‌سازی نسل جوان برای آینده ایفا می‌کند. پژوهش حاضر با هدف طراحی و روان‌سنجی ابزاری برای سنجش اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت علمی در دانشگاه ارومیه انجام شده است.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه از روش مدل‌یابی مبتنی بر الگوی معادلات ساختاری استفاده شد. جامعه هدف پژوهش حاضر را کلیه اعضای هیأت علمی دانشگاه ارومیه تشکیل دادند. برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان و برای نمونه‌گیری از روش تصادفی - طبقه‌ای نسبتی استفاده شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته اخلاق حرفه‌ای در دو بعد آموزش و پژوهش است که روایی محتوای آن با نظر متخصصان و روایی سازه آن از طریق تحلیل عاملی تأیید شد. ضرایب آلفای کرونباخ به ترتیب برابر ۰/۹۶ و ۰/۹۸ محاسبه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS 22 و SmartPLS3 انجام شد.

یافته‌ها: مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت علمی در بعد آموزشی شامل شخصیت، توانمندی حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، ارزشیابی دانشجویان و تعهد سازمانی و در بعد پژوهشی شامل صلاحیت تخصصی، ویژگی فردی، انتخاب موضوع و بیان مسأله، چارچوب نظری پژوهش، طرح پژوهش، جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر، نتیجه‌گیری و ارائه گزارش و اخلاق در منبع‌نویسی بود ($P < 0.01$). تمامی مؤلفه‌ها بین اعضای هیأت علمی از وضعیت مطلوبی برخوردار بود.

نتیجه‌گیری: این پژوهش ابزاری را برای سنجش اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها ارائه کرد. به کارگیری این ابزار برای ارزیابی و ارتقای کیفیت عملکرد اساتید و بهبود امر آموزش و پژوهش توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: اخلاق حرفه‌ای؛ روان‌سنجی؛ آموزش؛ پژوهش؛ اعضای هیأت علمی

مقدمه

مراکز آموزش عالی همواره از نهادهای پیشتاز حرکت‌های فرهنگی و اجتماعی بوده‌اند، آنچنانکه باورها و اعتقادات آن به سرعت در جامعه نفوذ می‌کند، زیرا آموزش عالی از تأثیرگذارترین محیط‌ها برای نهادینه کردن اصول و ارزش‌های اخلاقی محسوب می‌شود (۱).

امروزه مبحث اخلاقیات سازمانی و حرفه‌ای نقش پراهمیتی در جهان یافته (۲)، به گونه‌ای که دانشگاه‌های سراسر جهان را برای ایجاد و تدوین برنامه‌های آموزشی در راستای درک، بهبود و توسعه آن به تکاپو انداخته است (۳). از طرف دیگر، آموزش عالی شرایط مناسبی برای بروز مشکلات اخلاقی دارد و اخلاق در همه زمینه‌ها و فعالیت‌های آموزش عالی یکی از مسائل اساسی و کاربردی است (۴-۶) و از وظایف قانونی و مسئولیت‌های حرفه‌ای مؤسسات فراتر رفته و به مسائل چالش‌برانگیز توجه می‌کند (۷).

اعضای هیأت علمی از مهم‌ترین ارکان مؤسسات آموزش عالی هستند و عملکرد آموزشی آن‌ها در تربیت نیروی انسانی متخصص و به طور کلی در ارتقای نظام آموزش عالی، عنصری کلیدی به شمار می‌رود (۸). اعضای هیأت علمی به عنوان رکن اساسی و مرکز ثقل دانشگاه‌ها، شالوده پویایی مراکز علمی محسوب می‌شوند (۹) و در تمام نظام‌های آموزش عالی نقشی کلیدی و اثرگذار دارند و انتظار جامعه از نظام آموزش عالی و اعضای هیأت علمی این است که جوانان را برای زندگی آینده و تمام اهداف و رسالت‌هایی که برای دانشگاه دیده شده است، تربیت کنند (۱۰). برخورداری دانشگاه از اعضای هیأت علمی که هم از لحاظ علمی در سطح مطلوب باشند و هم از نظر اخلاقی، الگوهای رفتاری علمی - فرهنگی برای دانشجویان به شمار روند، بسیار حائز اهمیت است (۱۱). از آنجا که اعضای هیأت علمی به عنوان نمونه‌های اخلاقی و معنوی، محیط اطراف خود را تحت تأثیر قرار می‌دهند و تأثیر عمیقی بر دانشجویان دارند (۱۲)، لازم است آشنا به اصول اخلاق و آراسته به فضایل اخلاقی باشند، لذا توجه به اخلاق حرفه‌ای امری شایسته و بایسته است (۱۳) و شناسایی ابعاد آن اولین گام محسوب می‌شود (۱۰).

اخلاق حرفه‌ای در هر بخشی از زندگی بشر نظیر آموزش، سیاست، اقتصاد و سلامت دارای اهمیت است (۱۴) و نگاه به اخلاقیات و اخلاق حرفه‌ای در هر جامعه‌ای به فرهنگ حاکم بر جامعه، فلسفه، عقاید مذهبی و شخصیت فرد بستگی دارد (۱۵). در جامعه فاقد اخلاق حتی تجهیز افراد به علم و دانش نتیجه‌ای جز پیچیده‌تر کردن مشکلات نخواهد داشت (۱۶). فروریختن پل‌ها و خانه‌ها، مرگ بیماران بر اثر خطاهای پزشکی، ساخت داروهای مهلک، انجام آزمایشات غیر انسانی، تولید محصولات غذایی مرگ‌آور، طراحی نرم‌افزارهای مخرب و هزاران نمونه دیگر، گوشه‌ای از مشکلاتی است که مردم بر اثر پایبند نبودن به اخلاق در حوزه کسب و کار با آن‌ها دست به گریبان‌اند. اینجاست که اهمیت و ضرورت وجود اخلاق حرفه‌ای در حوزه کسب و کار و تعهد و پایبندی افراد و سازمان‌ها به اصول و ارزش‌های اخلاقی آشکار می‌شود (۱۷). از این رو تربیت اخلاقی از مهم‌ترین مسائل آموزشی و تربیتی است که باید به آن پرداخته شود (۱۸). نهادینه کردن اصول اخلاقی در دانشجویان و آماده کردن آن‌ها برای زندگی حرفه‌ای آینده، بخش مهمی از مسئولیت دانشگاه‌هاست (۱۹).

اخلاق حرفه‌ای شاخه‌ای از اخلاق کاربردی است که به مباحث اخلاقی در حرفه و سازمان و همچنین به تحلیل و بررسی مشکلات و معضلات اخلاقی می‌پردازد و در جهت رفع یا اصلاح آن‌ها اقدام می‌کند (۲۰) و ناظر بر افعال ارادی حرفه‌مندان در حیطه فعالیت‌های حرفه‌ای خودشان است (۶، ۲۱-۲۲). حرفه‌های مختلف، اخلاق و تعهدات مربوط به خود را دارند که برگرفته از اساس‌نامه آن‌هاست (۲۳). از این رو هر مجموعه سازمانی دارای کدهای اخلاقی متناسب با ساختار حرفه‌ای خود است که اخلاق حرفه‌ای نام دارد (۲۴). کدهای اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از کنش‌ها و واکنش‌های پذیرفته شده هستند که از سوی سازمان‌ها و جوامع حرفه‌ای مقرر می‌شود تا مطلوب‌ترین روابط اجتماعی ممکن را برای اعضا در اجرای وظایف حرفه‌ای فراهم آورند (۲۵) و می‌توان آن‌ها را هنجارهای اخلاقی هر حرفه تعریف کرد (۲۶). آموزش عالی نیز نظامی حرفه‌ای است و اساتید دانشگاه‌ها که مسئولیت تعلیم و تربیت دانشجویان را بر عهده دارند، باید از اصول

اخلاق حرفه‌ای معلمی آگاهی داشته و به آن پایبند باشند (۲۷). اخلاق حرفه‌ای جوهر و ماهیت روابط استاد و دانشجو را تشکیل می‌دهد (۲۴). اگر اساتید اخلاق حرفه‌ای را رعایت کنند، اخلاق به طور خودکار، به نسل‌های آینده نیز منتقل می‌شود (۲۸) و از آنجا که مسؤولیت‌ها و وظایف حرفه‌ای اساتید و اعضای هیأت‌علمی در دانشگاه‌ها عمدتاً در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی تقسیم می‌شود، اخلاق حرفه‌ای نیز ناظر بر این دو حوزه است. در حوزه آموزش، اصول اخلاق حرفه‌ای از منظر صاحب‌نظران شامل مواردی نظیر اثربخشی محتوای درسی، اثربخشی آموزشی، پرداختن به موضوعات حساس، اهمیت‌دادن به رشد فکری دانشجویان، نداشتن رابطه دوگانه با دانشجویان، رازداری، احترام به همکاران، ارزشیابی عادلانه و احترام به دانشگاه است (۲۹).

در ارتباط با کارکرد پژوهشی نیز، اعضای هیأت‌علمی به عنوان محققان فکور، آگاه و آزادمنش، باید نسبت به مسائل مبتلابه جامعه، حساس و پاسخگو بوده و آن‌ها را با رویکردی علمی و بی‌طرفانه و به دور از فشارهای سیاسی و نظایر آن، مورد مطالعه و پژوهش قرار دهند و در تمامی فرایند پژوهش، اصول اخلاق حرفه‌ای را ملاک عمل خویش بدانند (۳۰).

ارتقا و بهبود کیفیت آموزش و پژوهش و خدمات تخصصی هدف متعالی هر نظام آموزش عالی است که دست‌نیافتن به این هدف باعث به هدر رفتن منابع اقتصادی، زوال اعتماد به نفس و تزلزل شخصیت فردی و اجتماعی فراگیرندگان می‌شود (۱). از سویی دیگر تأکید روزافزون بر اخلاق حرفه‌ای در بنگاه‌ها و سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی در جوامع صنعتی، نیازهای پژوهشی و مطالعاتی فراوانی را به میان آورده است. این نیازها بدون برنامه‌های پژوهشی نظام‌مند قابل پاسخ نیست. همین امر مراکز دانشگاهی را در کشورهای صنعتی به اخلاق حرفه‌ای سوق داده است (۳۱). بنابراین اخلاق حرفه‌ای یکی از مسائل اساسی همه جوامع بشری است. در حال حاضر، متأسفانه در جامعه ما در محیط کار کم‌تر به اخلاق حرفه‌ای توجه می‌شود (۳۲). مطالعات انجام‌شده در این زمینه (۱۰، ۱۶، ۲۴، ۴۰) تنها به یک بعد و یا برخی از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای توجه کرده و همه عوامل تأثیرگذار را بررسی نکرده‌اند.

از این رو پژوهش حاضر با هدف طراحی و روان‌سنجی ابزاری برای سنجش اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت‌علمی، به منظور مطالعه جامع اخلاق حرفه‌ای در میان اعضای هیأت‌علمی دانشگاه ارومیه انجام شده است.

مواد و روش‌ها

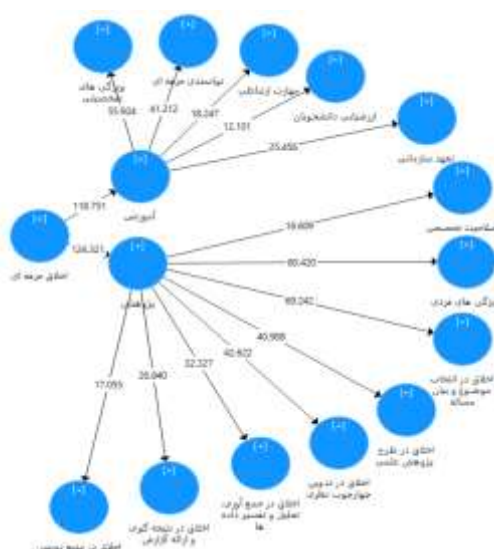
برای طراحی و ساخت این پرسشنامه، کلیه اسناد، مدارک، منابع معتبر علمی، پژوهش‌ها و متون مرتبط با متغیر اخلاق حرفه‌ای در حوزه آموزش عالی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت، سپس به تدوین سؤالات پرسشنامه پرداخته شد. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از حیث روش توصیفی - پیمایشی از نوع مقطعی و مدل‌یابی مبتنی بر الگوی معادلات ساختاری است. جامعه مورد مطالعه در تحقیق حاضر شامل کلیه اعضای هیأت‌علمی دانشگاه ارومیه در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ به تعداد ۴۶۰ نفر بودند. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان، حدود ۲۱۰ نفر محاسبه و از روش نمونه‌گیری تصادفی - طبقه‌ای نسبتی استفاده شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته اخلاق حرفه‌ای در دو بعد آموزش و پژوهش با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت استفاده شد.

برای سنجش متغیر اخلاق حرفه‌ای آموزش، از پرسشنامه ۵۱ سؤالی با پنج بعد (ویژگی‌های شخصیتی، توانمندی حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، ارزشیابی دانشجویان و تعهد سازمانی) و برای سنجش اخلاق حرفه‌ای پژوهش از پرسشنامه ۴۳ سؤالی با هشت بعد (صلاحیت تخصصی، ویژگی‌های فردی، اخلاق در انتخاب موضوع و بیان مسأله، اخلاق در تدوین چارچوب نظری، اخلاق در طرح پژوهش علمی، اخلاق در جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر داده‌ها، اخلاق در نتیجه‌گیری و ارائه گزارش و اخلاق در منبع‌نویسی) با مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) استفاده شد. روایی محتوای این ابعاد با کمک دیدگاه‌های متخصصان و روایی سازه آن‌ها نیز از طریق تحلیل عاملی مورد تأیید قرار گرفت و بار عاملی تمامی گویه‌ها بالاتر از ۰/۴ به دست آمد و پایایی آن‌ها نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب

تفسیر داده‌ها، نتیجه‌گیری و ارائه گزارش و اخلاق در منبع‌نویسی است.

شکل ۱: مدل پژوهش در حالت ضرایب استاندارد

شکل ۲: مدل پژوهش در حالت ضرایب t

جدول ۲ مقایسه مقادیر مطلوب و مقادیر مشاهده‌شده را نشان می‌دهد و بیانگر آن است که مدل تحقیق از برازش خوبی برخوردار است.

جدول ۲: شاخص‌های برازش کلی مدل آزمون‌شده

شاخص برازش	مقدار مطلوب	مقدار مشاهده‌شده	نتیجه برازش
SRMR	کم‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۲	مناسب
NIF	بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۸	مناسب
RMS	نزدیک به صفر	۰/۳۲	مناسب

برابر ۰/۹۶ و ۰/۹۸ محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای آماری SPSS 22 و Smart PLS3 استفاده شد.

ملاحظات اخلاقی

در این پژوهش رضایت شفاهی شرکت‌کنندگان کسب و سایر ملاحظات اخلاقی مانند صلاحیت تخصصی، امانت و رازداری، صداقت و بی‌طرفی و محرمانگی اطلاعات رعایت شد.

یافته‌ها

اکثر افراد مورد مطالعه مرد (۸۶/۱۹ درصد) و ۲۷/۱۴ درصد دارای سابقه خدمت ۱۱ تا ۱۵ سال و اغلب دارای رتبه علمی دانشیاری بودند (۵۱/۴۳ درصد)، (جدول ۱).

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان

متغیر	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۱۸۱
	زن	۲۹
سابقه خدمت	۵-۰	۱۷
	۱۰-۶	۴۹
	۱۵-۱۱	۵۷
	۲۰-۱۶	۴۷
	۲۱ به بالا	۴۰
رتبه علمی	مربی	۱
	استادیار	۷۳
	دانشیار	۱۰۸
	استاد	۲۸

همانطور که شکل‌های ۱ و ۲ نشان می‌دهد، مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت علمی در بعد آموزشی شامل شخصیت، توانمندی حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، ارزشیابی دانشجویان، تعهد سازمانی و در بعد پژوهش شامل صلاحیت تخصصی، ویژگی فردی، انتخاب موضوع و بیان مسأله، طرح پژوهش علمی، چارچوب نظری پژوهش، جمع‌آوری، تحلیل و

جدول ۴: اولویت‌بندی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای

ردیف	مؤلفه‌ها	میانگین رتبه
۱	ارزشیابی دانشجویان	۸/۱۷
۲	نتیجه‌گیری و ارائه گزارش	۷/۴۵
۳	صلاحیت تخصصی	۷/۲۸
۴	چارچوب نظری پژوهش	۷/۲۷
۵	توانمندی حرفه‌ای	۷/۲۳
۶	مهارت ارتباطی	۷/۱۷
۷	اخلاق در منبع‌نویسی	۷/۱۰
۸	جمع‌آوری، تحلیل، تفسیر	۶/۹۹
۹	ویژگی‌های شخصیتی	۶/۷۵
۱۰	طرح پژوهش علمی	۶/۷۳
۱۱	ویژگی فردی	۶/۴۵
۱۲	انتخاب موضوع و بیان مسأله	۶/۴۳
۱۳	تعهد سازمانی	۵/۹۸

بحث

نتایج حاصل از بررسی پیشینه و ادبیات پژوهش به شناسایی و حصول مدل اخلاق حرفه‌ای شامل ۲ بعد و ۱۳ مؤلفه منجر شد. این نتایج با استفاده از تحلیل عاملی و مدل معادلات ساختاری و برازش مدل تأیید شدند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در بعد آموزش ویژگی‌های شخصیتی، توانمندی حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، ارزشیابی دانشجویان و تعهد سازمانی و در بعد پژوهش صلاحیت تخصصی، ویژگی فردی، اخلاق در انتخاب موضوع و بیان مسأله، اخلاق در بیان چارچوب نظری پژوهش، اخلاق در طرح پژوهش علمی، اخلاق در جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر داده‌ها، در نتیجه‌گیری و ارائه گزارش و اخلاق در منبع‌نویسی هستند.

یافته‌های پژوهش در بعد آموزشی با نتایج پژوهش‌های سبحانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۶ ش.) (۲۴)، عباسی و همکاران (۱۳۹۶ ش.) (۳۳)، فرمehینی فراهانی و همکاران (۱۳۹۲ ش.) (۳۴)، دیویس و والتون (۲۰۰۷ م.) (۳۵)، ونتز (۲۰۰۷ م.) (۳۶)، هاوارد (۲۰۱۰ م.) (۳۷)، ماری و همکاران (۲۰۰۷ م.) (۳۸) و در بعد پژوهشی با نتایج تحقیقات اردو و عرب‌زاده (۱۳۹۸ م.) (۳۹)، قورچیان و همکاران (۱۳۹۶ ش.) (۱۹)،

d-G	<٪۹۵	۰/۰۰۴	مناسب
d-ULS	<٪۹۵	۰/۰۰۵	مناسب

مقادیر t تک‌نمونه‌ای مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در جدول ۳ نشان داده شده است. با اطمینان ۰/۹۹ و سطح معناداری ۰/۰۱، تمامی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در هر دو بعد آموزش و پژوهش در میان اعضای هیأت‌علمی دانشگاه ارومیه از وضعیت مطلوبی برخوردار بودند.

جدول ۳: نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای

مؤلفه‌ها	میانگین و انحراف معیار	آماره T	P
ویژگی شخصیتی	۰/۳۶±۴/۴۴	۴۱/۵۳	۰/۰۱
توانمندی حرفه‌ای	۰/۳۴±۴/۴۴	۴۴/۲۷	۰/۰۱
مهارت ارتباطی	۰/۳۶±۴/۴۸	۴۳/۸۴	۰/۰۱
ارزشیابی	۰/۳۸±۴/۵۰	۴۲/۰۰	۰/۰۱
تعهد سازمانی	۰/۴۲±۴/۳۷	۳۲/۳۴	۰/۰۰
صلاحیت تخصصی	۰/۴۷±۴/۴۶	۳۲/۴۵	۰/۰۰
ویژگی فردی	۰/۴۲±۴/۴۱	۳۴/۹۵	۰/۰۰
انتخاب موضوع و بیان مسأله	۰/۴۱±۴/۴۱	۳۶/۲۵	۰/۰۰
چارچوب نظری	۰/۴۶±۴/۴۷	۳۳/۴۸	۰/۰۰
طرح علمی پژوهش	۰/۴۵±۴/۴۳	۳۳/۲۰	۰/۰۰
جمع‌آوری، تحلیل، تفسیر	۰/۴۴±۴/۴۵	۳۴/۹۹	۰/۰۰
نتیجه‌گیری و ارائه گزارش	۰/۴۲±۴/۴۸	۳۶/۸۱	۰/۰۰
اخلاق در منبع‌نویسی	۰/۴۸±۴/۴۷	۳۶/۶۰	۰/۰۰

همچنین مقدار آزمون χ^2 دو (۳۵/۳۳۶) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنادار بوده و به لحاظ آماری با اطمینان ۰/۹۹، بین میانگین رتبه مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت‌علمی تفاوت وجود داشت. با استفاده از آزمون فریدمن، از دیدگاه اعضای هیأت‌علمی مؤلفه ارزشیابی از دانشجویان در اولویت اول و تعهد سازمانی در رتبه آخر قرار داشت (جدول ۴).

اترک (۱۳۹۶ ش.) (۴۰)، مهارتی و همکاران (۱۳۹۳ ش.) (۴۱) و صمدی و همکاران (۱۳۹۳ ش.) (۴۲) همسوست.

با توجه به این که اعضای هیأت علمی، یکی از اجزای کلیدی مراکز آموزش عالی هستند و به عنوان مهم‌ترین رکن دانشگاه، وظیفه آموزش و پژوهش را بر عهده دارند. از این رو شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اساتید و عمل به آن‌ها از الزامات تضمین کیفیت و بهره‌وری در فرایند یاددهی - یادگیری و همچنین پژوهش‌های انجام‌شده در آموزش عالی است. از آنجا که ارتقا و بهبود کیفیت آموزش و پژوهش هدف متعالی هر نظام آموزش عالی است، لازمه رسیدن به این هدف، توجه روزافزون اعضای هیأت علمی به اخلاق حرفه‌ای هم در بعد آموزشی و هم در بعد پژوهشی است. بر اساس نتایج تحقیق می‌توان اذعان داشت که اعضای هیأت علمی با رعایت مؤلفه‌های اخلاقی در تدریس، باعث افزایش اثربخشی فرایند آموزش و یادگیری می‌شوند که تضمین‌کننده بهبود کیفیت نظام آموزش عالی است. در بعد پژوهشی نیز اخلاق حرفه‌ای، همانند چتری است که بر این فرایند سایه افکنده و باعث تقویت آن می‌شود. بنابراین اخلاق در پژوهش نیز تضمین‌کننده کیفیت فرایند پژوهش بوده و به پژوهشگران کمک می‌کند تا تمامی این فرایند را با دقت دوچندان به انجام برسانند. اساتید دانشگاه، ضمن آگاهی و رعایت اصول علمی حاکم بر فرایند پژوهش، باید مطابق با اخلاق پژوهشی عمل کنند و در راه تعمیق و گسترش این اصول بکوشند. بنابراین ضروری است با ایجاد جو اخلاقی در دانشگاه‌ها، اساتید را ملزم به رعایت اصول اخلاقی و متخلق به اخلاق فردی کرد تا آثار آن نه در گفتار، بلکه در عمل متجلی شود.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که وضعیت مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اساتید دانشگاه ارومیه، در وضعیت مطلوبی قرار دارد. بر این اساس، می‌توان گفت اساتید دانشگاه ارومیه به اغلب اصول آموزشی و پژوهشی در دانشگاه توجه می‌کنند و در بعد پژوهش نیز دارای صلاحیت تخصصی در موضوع مورد پژوهش بوده و مسائل اخلاقی را رعایت می‌کنند.

نتایج حاکی از آن است که مهم‌ترین مؤلفه‌ها از دید اعضای هیأت علمی به ترتیب اولویت عبارت است از: ارزشیابی

دانشجویان، نتیجه‌گیری و ارائه گزارش، صلاحیت تخصصی، چارچوب نظری پژوهش، توانمندی حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، اخلاق در منبع‌نویسی، جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر، ویژگی‌های شخصیت، طرح پژوهش علمی، ویژگی فردی، انتخاب موضوع و بیان مسأله و تعهد سازمانی. می‌توان گفت که ارزشیابی درست و عادلانه دانشجویان دارای اهمیت بیشتری می‌باشد، چراکه بر این مؤلفه بیشتر از دیگر مؤلفه‌ها، تأکید شده است. بنابراین اساتید در ارزشیابی دانشجویان باید به مواردی مانند عدالت و انصاف در ارزشیابی و نمره‌دهی به دانشجویان، ارزشیابی و برگزاری آزمون بر اساس مطالب تدریس‌شده متناسب با اهداف آموزشی و ارزیابی متناسب با توانایی‌های متفاوت دانشجویان توجه کنند. رعایت صحیح این اصل باعث افزایش انگیزه در دانشجویان، دوری از تبعیض و تلاش روزافزون آنان برای یادگیری و مطالعه می‌شود. از طرف دیگر، دانشگاه یک محیط علمی - تخصصی است و با توجه به این نکته، اساتید از آزادی علمی و آموزشی برخوردارند و کم‌تر خود را مقید به اصول صرفاً سازمانی می‌دانند.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به محدودبودن جامعه آماری پژوهش به دانشگاه ارومیه اشاره کرد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش ابزاری را برای سنجش اخلاق حرفه‌ای اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها ارائه کرد. ترویج و آموزش اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه‌ها و به کارگیری این ابزار برای ارزیابی و ارتقای کیفیت عملکرد اساتید و بهبود امر آموزش و پژوهش توصیه می‌شود.

تشکر و قدردانی

مؤلفین از تمام کسانی که در انجام این پژوهش همکاری کردند، کمال تشکر را دارند. این مطالعه حاصل پایان‌نامه مصوب دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه ارومیه، به شماره ۱۳۹۹۲۸۴ است.

تعارض منافع وجود ندارد.

References

1. Arianpour M, Mehrabi N. Obligations and Strategies of Professional Ethic in Higher Education System. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2017; 11(4): 17-23. [Persian]
2. Kujala J, Lämsä AM, Penttilä K. Managers' moral decision-making patterns over time: A multidimensional approach. *Journal of Business Ethics* 2011; 100(2): 191-207.
3. Perri DF, Callanan GA, Rotenberry PF, Oehlers PF. Education and training in ethical decision making: Comparing context and orientation. *Education & Training* 2009; 51(1): 70-83.
4. Mcneal G. Organizational Culture, Professional Ethics and Guantanamo. *Case Western Reserve Journal of International Law* 2009; 42(1): 125-147.
5. Esmaeili Z, Naseri N, Jafar Gholizadeh S. Evaluation of the Relationship between Professional Ethics of University Professors and Academic Progress of Students in Southern Tehran. *International Journal of Humanities and Cultural Studies* 2016; Special Issue: 1507-1516.
6. Ghanbari S, Ardalan M, Beheshtirad R, Soltanzadeh V. Professional Ethics of Faculty Members and Their Relationship with The Quality of Higher Education. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2015; 10(2): 45-56. [Persian]
7. Hooper S. Addressing Ethical Issues in Higher Education: A Practical Guide. London: Institute of Business Ethics (IBE); 2005.
8. Majdzadeh M, Hoveida R, Rajaeipour S. Structural Modeling of University Ethical Leadership Relationships and Educational Performance of Faculty Members with The Mediating Role of Their Professional Ethics in Comprehensive Units of Islamic Azad University. *Journal of Education Strategies in Medical Sciences* 2018; 11(6): 65-67. [Persian]
9. Mayer A. Review confirms work Place Counseling Reduces stress. *British Medical Journal* 2008; 322(7287): 637.
10. Heidari M, Abolghasemi M, Mohammadi Chaboki R. Evaluation of Teaching Professional Ethics of Faculty Members. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2017; 12(3): 65-72. [Persian]
11. Yamani SM. Quality in Higher Education. Tehran: Samt Publication; 2012. [Persian]
12. Fallahi A, Nemat Shahrabaki B, Shahoei R, Aala F, Ahmadi S. Exploring the Components of Professional Ethics in Teaching, from the Perspective of Faculty Members in Iran. *Health Education and Health Promotion* 2019; 7(2): 95-102.
13. Esgandari K. A Survey of Students Satisfaction of Professional Ethics of Faculty Members of PNU. *Journal of Higher Education Letter* 2018; 11(43): 93-125. [Persian]
14. Mashayekh F, Karimi F, Shahtalebi B. Pathology of the pattern of professional ethic. *Journal of Ethical Research* 2019; 9(3): 237-258. [Persian]
15. Pak Demirli A, Koca B. The Importance of Vocational Ethics in Paramedic Education, Vocational Ethic Course for Paramedics. *Izmir Turkey, SHS Web of Conference* 2016; 26: 1-3.
16. Imanipour M. Principles of Professional Ethic in Teaching. *Iranian Journal of Ethic and Medical History* 2012; 5(6): 27-41. [Persian]
17. Saeidikia M, Anabestani M. Professional Ethics. 1st ed. Tehran: Aha Publishing; 2017. p.55. [Persian]
18. Soltani Arabshahi SK, Meskat Z, Kheirkhah M. Relationship between Teachers Professional Ethics and Midwifery Students' Self-Efficacy in Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd. *Journal of Medical Education and Development* 2016; 11(2): 161-173. [Persian]
19. Kalantari Qazvini SH, Gourchian NG, Arasteh HR, Mohammad Davoodi AH. A Model for Promoting Student Ethics. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2017; 12(3): 81-90. [Persian]
20. Gorzin Mataei A, Taghvayi Yazdi M, Niyaz Azari K. Model of Professional Ethics in Higher Education Institutions in Mazandaran. *Journal of Educational Development of Jundishapur* 2017; 8(Supplement): 74-80. [Persian]
21. Stent A. Professional Ethics and Computer Science Information Systems. New York: Stony Brook University; 2006.
22. Ferasatkah M. Code of Ethics Promote Higher Education. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2006; 1(4): 13-27. [Persian]
23. Bahrami H, Mirataheri L. Professional Ethics. 1st ed. Tehran: Adibanrouz Publications; 2016. p.21. [Persian]
24. Sobahaninejad M, Baghaei MR, Najafi H. Study of the Application of Professional Teaching Ethics among Faculty Members of Imam Khomeini Naval Academy at Noshahr. *Journal of Teaching in Marine Science* 2017; 4(2): 1-16. [Persian]

25. Payne D, Pressley M. A transcendent code of ethics for marketing professionals. *International Journal of Law and Management* 2013; 55(1): 55-73.
26. Cohen J. Professionalism in Medical Education, an American Perspective: from Evidence to Accountability. *Medical Education* 2006; 40(7): 607-617.
27. Natalya V, Irina B, Oxana V, Tatyana G, Anna V. Features of Professional Ethics Formation of the Future Teacher. *Revista Espacios Digital* 2017; 38(25): 9-15.
28. Malo N. Professional Ethics of Teachers in Educational Institutions. *International Research Journal of Interdisciplinary and Multidisciplinary Studies* 2015; 12(11): 94-98.
29. De Hoogh AHB, Den Hartog DN. Ethical and despotic leadership, relationships with leader's social responsibility, top management team effectiveness and subordinates' optimism: A multi method study. *The Leadersh Quarterly* 2008; 19(3): 297-311.
30. Ghaderi M, Salimi M, Bolandhematan K. Awareness and Consideration Faculty Members and Post-Graduate Students to Ethical Standards in Research. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2016; 10(4): 85-87. [Persian]
31. Gharameleki AF. An Introduction to Professional Ethics. 11th ed. Tehran: Industrial Management Institute Publications; 2018. p.189. [Persian]
32. Zahed Babelan A, Gharibzadeh R, Mortazizadeh A, Dadjou A. The role of managers' professional ethics in organizational excellence, with the mediation of job engagement. *Bioethics Journal* 2017; 6(22): 59-70. [Persian]
33. Abbasi R, Taheri GH, Babashi J. Investigating Faculty Members' Professional Ethics in View of Students. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2018; 12(4): 60-69. [Persian]
34. Farmahini Farahani M, Rahnama A, Behnam Jam L. Components of Educational Professional Ethics Faculty Members and its Priorities. *Journal of Higher Education Letter* 2013; 6(22): 41-62. [Persian]
35. Davis R, Walton E. College of Commerce and Industry. Clemson (South Carolina): School of Accountancy Clemson University; 2007.
36. Vontz K. Code of Ethics Teaching Profession. Nebraska: Nebraska Professional Practices Commission; 2007.
37. Howard K. Principles and Ethics for Elementary and Junior High School Teacher. Lynchburg (Virginia): Liberty University; 2010. Available at: <https://www.eric.ed.gov/?id=ED510821>.
38. Murray H, Gillese E, Lennon M, Mercer P, Robinson M. Ethical Principles in university Teaching. North York (Ontario): University of Manitoba; 1996.
39. Ordou F, Arabzadeh E. Providing an Ethical Questionnaire in Research. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2019; 14(1): 131-136. [Persian]
40. Atrak H. The Nature of Plagiarism in Research Ethics. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2017; 12(3): 9-19. [Persian]
41. Maharati Y, Boroumand E, Loghmani H. Ethics in Scientific Research Process. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2014; 9(1): 1-10. [Persian]
42. Samadi S, Abbasi F, Jalalzadeh S. Ethical Issues in scientific publications: types and reasons of scientific misconduct in medical research. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2014; 9(2): 22-33. [Persian]